

POVESTIRI

(NE)PERECHE

„Soluția problemei schimbă natura problemei”, ricana oarecând Murphy. Lucru valabil și în privința mecanismului de funcționare a textului narativ, cu precădere – pare-mi-se – a celui de mici dimensiuni, a povestirii, de pildă.

E vorba de un final/ deznodământ neașteptat, neanunțat de evoluția narativă de până la el, și care mută lucrurile într-un plan cel puțin inedit. Un exemplu în acest sens îl constituie legenda logofătului Tăutu din *O samă de cuvinte* a lui Ion Neculce. Acel „și dădu felegeanul pe gât, ca altă băutură” încheie brusc episodul, cronicarul posedând o veritabilă „știință a poantei” (dacă mi se permite sintagma), pentru că abia ulterior lecturii ni se dezvăluie, în plan imaginar, desigur, scena care cu siguranță a avut loc la momentul To (Tzero) al narațiunii, și pe care naratorul o pune în elipsă.

Un final similar e dialogul care încheie *Educația sentimentală* a lui Gustave Flaubert, care iluminează a-posteriori evoluția protagonistului și fără de care înțelegerea acestuia nu e posibilă.

Ceva asemănător îmi pare că am găsit în bună parte din povestirile grupate în volumul *Suflete pereche** al preotului-profesor Ovidiu Moceanu, apărute anul acesta la editura Limes. Clujean prin naștere și formație filologică, brașovean prin adopție (a fost primul decan al Facultății de Litere de sub Tâmpa) și sibian prin vocația sacerdotală, Ovidiu Moceanu e din stirpea – hélas, tot mai rară – a prozatorilor ardeleni „cu oase tari”, la fel de bine așezați în roman, nuvelă, exegeză filologică sau meditație duhovnicească.

Cele zece povestiri din volumul de față o confirmă o dată în plus, mai întâi prin „adecvarea la real”, prin perfecta congruență între mijloacele stilistico-lexicale și spațiul-timpul pe care ele îl evocă sau îl construiesc (și care, în povestirea care dă titlul volumului, devine contemporan cu noi: deja banalizata pandemie Covid 19).

E aici un „grad zero al scriiturii”, o tranzitivitate și o corespondență perfectă cuvânt-imagie (afect), fără zorzoane și ifose calofile. Chiar dacă nu scrie „à la manière du Code civil” precum Stendhal, Ovidiu Moceanu configurează un orizont narativ, un micro-univers autonom în exact atâtea cuvinte de cât este nevoie, nici unul în plus

sau în minus. Și nu ezită să surprindă cititorul, de pildă, cu regionalisme care potențează, precum mirodeniile rare, o limbă română altfel perfect contemporană (în sensul arhicunoscut studenților filologi al acronimului LRC): nealcoș, miereală, ojină etc., ori cu savuroase (stilistic) expresii precum „din bun senin”.

Alteori, omnisciența narativă lasă loc unei intervenții auctoriale directe, întotdeauna cu caracter filozofic-concluziv și întotdeauna ancorată în imediat: „Păreră mea, am continuat, e că amândoi ne-am născut într-o lume a altor valori iar acum vin peste noi vremuri tulburi. *Lumea s-a amestecat*” (s.m., p.63).

Dar ceea ce face – îmi permit să avansez – originalitatea prezentului volum este mai ales această tehnică a deznodământului neașteptat de care am vorbit mai sus. În proze precum *O ispită a părintelui Iustin*, *Referendum*, *Măicuță dragă*, *Nu-i nimic, rămâne pe altă dată* ori *Suflete pereche*, planul narativ principal, îndeobște construit în termenii realismului, este brusc basculat spre o nouă dimensiune, nu de puține ori sacră ori onirică.

Există o boare fantastică în realul textual al lui Ovidiu Moceanu, amintind de prozele lui Eliade ori de *Le Horla* a lui Maupassant, în care fantasticul (disimulat, precum sacrul, în profan) irumpe brusc sau se dezvoltă progresiv, dar întotdeauna mutând centrul de interes al cititorului spre un univers a cărui fabuloasă bogăție o poate cel mult bănuși. Așa se întâmplă cu insertul din *Acedia* (când aflăm că de fapt Leta nu a fost la mănăstire) sau cu apariția „proorocită” a Irinei din *Suflete pereche*.

E detaliul observat foarte exact de Mircea Zăciu în comentariul de pe coperta a IV-a a volumului, pe care vi-l ofer spre o mai întemeiată concluzie: „Când concentrează, când amestecă fascinația concretului cu o supraréalitate venind din străfundurile memoriei și poveștii, părând că ezită ironic la granița fantasticului, pagina lui Ovidiu Moceanu are o savoare cu totul specială”.

Este ceea ce rămâne dincolo de și după lectură, și ceea ce justifică, sper, parafraza din titlul modestei mele recenzii.

*Ovidiu Moceanu, *Suflete pereche*, Editura Limes, Florești, 2022.

